

Instrument är inte instrumentella: Latour och Gandhi

Västerländsk politik betecknas gärna som instrumentell. Mål och medel föreställs vara separerat. Politik skulle då innebära att besluta och genomföra något annat än det samhälle man vill ha. Genom att inte förverkliga så uppnås målet. Någon annan gång. Förhoppningsvis.

Effektivitet är i så fall inte hur bra eller dåligt något funkar. Effektivitet föreställs istället vara hur mycket politiken närmar sig det man inte förverkligar, men som man skulle önska.

Det önskvärda blev något som knuffades bort och gömdes undan i den politiska filosofin. Med tiden bröt effektivitet sin relation till vision och mål och reducerades till att driva igenom något som oppositionen var emot. Visionen om rättvisa och jämlikhet försvann. Målet placeras istället hos oppositionen: att trycka tillbaka motståndaren. Åtminstone lite. Att få en seger över oppositionen.

Mål är medel

Mot denna typ av politik praktiserar Gandhi ett ickevåld där mål och medel är ett. Genom att tillsammans med andra bryta det engelska saltmonopolet så bryts det engelska saltmonopolet. Ickevåld kan just därför lyckas eller misslyckas.

Queerfeminister som Sara Ahmed och Judith Butler lanserar performativ politik. Performativ är handling som uppnår målet i och med att handlingen utförs. En jämlik fördelning av makt och resurser i en grupp uppnår jämlikhet. Som performativ handling kan alltså jämlikhet lyckas eller misslyckas.

Instrument är inte instrumentella

Tekniksociologen Bruno Latour driver, precis som queerfeministen Karen Barad, det här ett steg längre. Latour visar på omöjligheten i att separera mål

och medel även när det gäller teknik, instrument och verktyg. Verktyg är både tillverkare och del i det som tillverkas. Verktyg förmedlar och genomför. Det går inte att reducera verktyg till enbart medel. Instrument är inte instrumentella.

”Effectiveness is to technology what objectivity is to reference: the way to have your cake and eat it too, the result without the means, that is, without the path of appropriate mediation ... If there is an unworthy way to treat technologies, it lies in believing that they are means toward ends.” (Latour 2013, 218-219.)

Förverkligandet, målet, blir snarare ett verb än ett substantiv. Förverkligandet är den dans av förverkliganden som dansare med varandra. Verktyg och handlingar dansar, förverkligar dansen genom att dansa.

Per Herngren

2014 05 15, version 0.1.1

Referens

Bruno Latour, *An inquiry into modes of existence*, Cambridge, Mass: Harvard University Press, 2013.

Christopher Kullenberg, Latour och teknologiska varelser, *Intensifier*, 2014.